

1) שיהיה

שם לכאורה היה צריך לומר ויתנו, כיון שאין כופין אלא מאת אשר ידבנו לבו. ונראה דהוא למה שבארתי שהקב"ה לא רצה שיבנו המשכן אלא מאלו שנודבים מחמת שיודעים שאין הכסף והזהב שלהם אלא של הקב"ה, שלו הכסף והזהב רק שנתן בידו לפקדון, ושיהיה בידו שלא ליתן, ונמצא כשנתן אינו נותן בהקנאה כאדם שנתן מתנה משלו אלא כמניח להגבאים ליקח את דבר שאינו שלו, ונמצא שהוא כלוקחים ממנו בעצמם ולא כנותן להם. וכן בארתי בתרומה בהא דטוה"ג אינו ממון לקנות אגב קרקע [ב"מ יא ב] שהוא מטעם שאין התורם כנותן ומקנה אלא כמניח לכהן ליקח את שלו. ובמשכן הוא קפידא בדוקא, וכמו שאמר דוד בנדבת ישראל למקדש ומידך נתנו לך [דה"א כט יד]. ומוזה יש לכל אדם ללמד גם בעדקה להחשיב שנתנו לצדקה את שאינו שלו שיחשב כלקוחה.

1 | "ויקחו לי תרומה" (כה: ב) - במדרש: הדא הוא דכתיב - "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". מהו הקשר בין שני הפסוקים? הג"ר נתן אדלער זצ"ל תירץ, דבעל הטורים מפרש "תרומה" - אותיות "תורה מ' שבא לרמוז על התורה שניתנה למשה בסיני לאחר מ' יום. והנה ידוע שמספר הקרואים לתורה בשני ובחמישי הוא שלשה. בר"ח ובחזה"מ קוראים ד', ביו"ט, חמשה, ביו"כ, ששה, ובשבת קוראים שבעה. ואמר הגאון הנ"ל דזה מרומז בפסוק שלפנינו: "שמע" כולל ג' אותיות, כנגד ג' הקרואים שבשני ובחמישי. "ישראל" חמש אותיות נגד הקרואים ביו"ט. "ה'" (שם הוי"ו) ארבע אותיות נגד ר"ח שקוראים ארבעה. "אלקינו" - שש אותיות, נגד יוה"כ שקוראים ששה. "הוי' אחד" - ז' אותיות נגד הקרואים בשבת. והנ סדר הקריאה בתורה שניתנה בארבעים יום, ומרומז ב"ויקחו לי תרומה".

כפי נדיבות הלב - שורה הברכה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי

זח, ב

צריך להבין מהו שינוי הלשון בפסוק, בתחילה אמר "תרומה", ואח"כ אמר תרומתי?

אלא, ביארו השל"ה הקדוש ור' יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בספרו "תפארת יהונתן"), ידוע לצורך מלאכת המשכן היה צריך זהב טהור שאינו בנמצא כ"כ בעולם, וכן ארי דברים חשובים שלא שכיחים וכל זה היה צריך בכמויות גדולות מאוד תר מהנמצא, ואיך זה שהביאו בניי נדבות די ויותר אפילו מכדי הצורך, כמ"ש המלאכה היתה דים והותר? אלא, ודאי שזהו מצד הברכה שנתן ה' בנדבות, מהמעט שהביאו נעשה הרבה. וכפי שיעור נדיבות הלב כך היתה הברכה שורה דבה, למשל כשהביא אדם חתיכת זהב בלב שלם, והיה חושק מי יתן והייתי ול לתת כפלים, והיה מצטער על שאין בידו ליתן נדבה גדולה יותר מזו, היודע זשבות אדם מצרף מחשבה טובה למעשה ושלח ברכה במה שנתן ונעשה התרומה כפלת כפי רצון לבו.

נמצא, שבנדבת המשכן היו ב' תרומות: א. מה שנתנו בניי מעצמם. ב. מה זסיף הי"ת על מתנותיהם. וז"ש "ויקחו לי תרומה" - זה התרומה שתרים

כל אחד מעצמו. אמנם "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" - ליתן הרבה, רק מחמת חסרון כיס אינו נותן רק מעט, אני אשלח ברכה ויתמלא הרבה ו"תקחו את תרומתי".

3) אפסאלין
הי"ת

1 | וכן מבאר האלשיך הקדוש את הפסוק בפרשת ויקהל "כל איש ואשה אשר נדב לבם אתם להביא לכל המלאכה אשר צוה ה' לעשות ביד משה הביאו בני ישראל נדבה לה'" (לה, כט) לכאורה כל הפסוק מיותר, שהרי כבר כתוב בפסוקים הקודמים שבני ישראל הביאו את תרומת המשכן שנאמר - "ויביאו כל איש אשר נשאו לבו... הביאו את תרומת ה'" וגו' "כל מרים תרומת כסף ונחשת הביאו את תרומת ה'" וגו' ועוד כהנה, ומה הוסיפה תורה בפסוק זה? אלא פסוק זה בא לחדש מה שלא נאמר בפסוקים הקודמים, והוא - כי כל אדם שהביא זהב או כסף למלאכת המשכן, ובלבו היה חושק להביא עוד אלא שלא סיפק בידו לתת הרבה, הקב"ה החשיב לו כאילו הביא את מה שחשב. דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וזה שאמר הפסוק "כל איש ואשה אשר נדב לבם אתם להביא לכל המלאכה" החשיב להם הקב"ה ש"הביאו בני ישראל נדבה לה".

1

דרכים שונים בעבודת ה'

י"ב שבטים מסמלים י"ב דרכים שונים בעבודת ה'

5
כיון

1 הנה נודע כי יסוד ועיקר גדול בעבודת ה' הוא להכיר שיש דרכים שונים בעבודת ה' שכולם אהובים וכולם ברורים וכולם קדושים על פי מסורת התורה, וחובה על כל אחד ואחד להעריך ולכבד כל דרך שהיא על פי המסורה, אף אם הוא מחונך בדרך אחרת. אל יאמר האדם אני ואפסי

עוד ורק דרכי היא הדרך הישרה, אלא יכבד גם את אלו ההולכים בדרכים אחרים, ולא עוד אלא שיקיים את מאמר הז"ל (אבות ד, א) איזהו חכם הלומד מכל אדם, ויראה ללמוד מכל הדרכים.

ושמעתי ממור"ד הגר"צ שכטר שליט"א שיסוד זה למדים מהי"ב שבטים שמסמלים י"ב דרכים שונים בעבודת ה', כהא דמבואר במגן אברהם (או"ח סי' סח) בשם תאב"י ז"ל בענין המנהגים שנהגו בשרשי התפלה שאין לשנות ממנהג מקומו כי י"ב שערים בשמים נגד י"ב שבטים וכל שבט יש לו שער ומנהג לעצמו, וכן ראיתי בספר שבטי ישראל (עמ' 19) להרה"ג ר' פישל אברהם מייעל שליט"א שכתב שהביא מספר טעמי מנהגים (אות קסג) בשם ספר שפתי צדיק טעם שאמרו הז"ל שבכל בית הכנסת יהיו י"ב חלונות, לפי שכל א' מי"ב שבטי בני ישראל יש לו חלון אחד ברקיע כפי בחינת נשמת שבטו, וממונים בכל בית הכנסת י"ב שרפים כנגד שבטי י"ה, וכל שרף מעלה תפילת בני שבטו דרך חלון ומדריגת הקדושה המתאים לנשמתו.

וכיוצא בזה מבואר ברמב"ן (במדבר ז, ב-ה) לענין קרבנות הנשיאים, שלכן הזכיר הכתוב כל קרבן בפרטות כי מבואר במדרש (במדבר יג, ד) שאף שלכל אחד מהנשיאים עלה במחשבה להביא חנוכה למזבח ושתהיה בזה השיעור, היה לכל אחד מהם כוונה נפרדת וטעם בפני עצמו, כגון נחשון הקריב ע"ש המלכות ויששכר הקריב ע"ש התורה וכדו' עיי"ש. ומבואר מזה ג"כ כנ"ל שכל שבט ושבט הצטיין בנקודה אחרת, במנהגים אחרים, נוסחאות אחרות, ובכוונות אחרות, אלא שכולם כאחד היו מתאחדים להטות שכם אחד לעבדו בלבב שלם.

ויסוד היסודות בזה הוא דיש לזכור תמיד שהרצון הפנימי של כל ישראל שונה. לעשות רצון ה' ולהביא נחת רוח לשמו הק', וכאשר זוכרים יסוד זה, אין המנהגים והנוסחאות והכוונות השונות מהונים פירוד, אלא אדרבה, כולם משלימים זה את זה, וביחד מקדשים שם שמים באהבה ובאחזה.

ובזה ביאר הגר"י קמנצקי זצ"ל בספרו אמת ליעקב (במדבר א, א) ענין הדגלים, דבאמת הנה יש מקום להעיר על שסדר הדגלים היו בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, למה המתינו כ"כ בסידור הדגלים, ונראה

הטעם כי באמת ענין הדגלים הוא ענין של פירוד לבבות לכאורה, כי הלא זה ודאי שכל צבע יש בו איזה סמל מיוחד, וכן הציוורים שהיו על כל דגל הדגל הלא זה ציון כי כל שבט ושבט יש לו תכונה או שאיפה מיוחדת, ומטרת האחד שונה ממטרת השני, ונמצא א"כ שהדגלים גרמו לפירוד הלבבות, וזה לא יתכן, אלא מכיון שהיה לכולם מרכז אחד, היינו המשכן, והיו כולם חונים מסביב למשכן, אין זה גורם לפירוד אלא כל אחד עומד על משמרתו המיוחדת לו ואין כאן שום פירוד, וזהו כדוגמת האדם שמפני שהאזנים נבראו לשמוע והעיניים לראות לא יעלה על דעתו שיהיה ביניהם פירוד ומחלוקת, כך גם באומה, מכיון שכולם מרוכזים לנקודה מרכזית

2

אחת אין שום חשש פירוד ומחלוקת, ולפיכך כל זמן שלא הוקם המשכן ולא היה עדיין מרכז רוחני, לא היה שייך שיעשו דגלים כל אחד לעצמו, והיה מוכרח שתהיה כל האומה חטיבה אחת ודגל אחד לכולם, משא"כ אחר שהוקם המשכן, שפיר היה אפשר לעשות דגלים, כי שוב אין שום חשש לפירוד ומחלוקת, ולפיכך אחר שבחודש הראשון בשנה השנית הוקם המשכן התחילו להתעסק בדגלים באחד לחודש השני בשנה השנית, עכ"ד.

ונראה לומר כי יסוד זה שיש דרכים שונות בעבודת ה' והחיוב לכבד את כל הדרכים מרומז במשכן, ונבאר הענין, בס"ד.

מחלוקת התנאים בענין עורות אילים מאדמים ועורות תחשים

כתיב (שמות כה, ה) ועורות אילים מאדמים ועורות תחשים ועצי שיטים, וברש"י הביא מחלוקת התנאים בגמרא במס' שבת (כח.), שיטת רבי נחמיה היא שאותן ב' כיסוים היו נפרדים, כלומר עשו כיסוי של עורות אילים מאדמים ולמעלה ממנו עוד מכסה עורות תחשים, אמנם שיטת רבי יהודה היא שמכסה אחד היה, חציו של עורות אילים מאדמים וחציו של עורות תחשים.

ויעויין במשך חכמה שכתב לבאר לפי זה מה שנאמר בפסוק (שמות כו, יד) 'עורות תחשים מלמעלה', דהרי בשלמא למ"ד ב' כיסוים היו מובן שהעורות אילים מאדמים היו למטה ועורות התחשים מלמעלה, אבל למ"ד מכסה אחד היה, מה שייך לומר עורות תחשים מלמעלה. וכתב המשך חכמה בשם אביו לבאר הענין בזה"ל: ולמאן דאמר מכסה אחד היו, פירש

אבא מארי ז"ל 'מכסה עורות תחשים מלמעלה' על המעלה, שהמקום שלהם היה על הגג שעל הארון, וזהו מלמעלה, שמכוון נגד קודש הקדשים היה מכסה תחשים עכ"ל, וכוונת הדברים היא שלמ"ד מכסה אחד היו הלשון מלמעלה בא להורות שהחלק שבו העורות תחשים היה במקום המעולה בקדושה כלומר מעל גבי קודש הקדשים.

ביאור עפ"י דרוש לדברי המשך חכמה

והשבתי לבאר על דרך דרוש למה היו דוקא העורות תחשים למעלה מקודש הקדשים, בהקדם מה ששמעתי בשם דרשנים דהתחש מורה על דבר שיש בו דרכים וגישות שונות, כדאיתא ברש"י (כה, ה) תחש מין חיה ולא היתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה לכך מתרגם ססגונא שש ומתפאר בגוונין שלו, ולפי זה י"ל דמטעם זה היו העורות תחשים צריכים להאחיל על קודש הקדשים, כי קודש הקדשים הוא מקום הארון שבו מונחים הלוחות שהן התורה, והיה התחש מאחיל עליהם להורות לנו יסוד זה, שיש דרכים שונות בלימוד התורה ועבודת ה', כדוגמת התחש שהוא דבר עם גוונים שונים, וצריך כל אדם להיות שלם בלבבו מזה שיש כמה דרכים כדוגמת התחש ששש ושמה ומתפאר בגוונין שלו.

ויש להוסיף דזהו הענין שהיו על גבי הארון הכרובים שהם צורת בני אדם, וכתיב (שמות כה, כ) ופניהם איש אל אחיו שהיו מסתכלים זה על זה, והיינו ג"כ מטעם הנ"ל, לרמז שאף שכל אחד יש לו דרך אחרת מחבירו, עכ"ז צריך להסתכל על חבירו כלומר לכבדו ולהעריך אותו, כיון שדרכו ג"כ מיוסדת על אדני המסורה והיראה, וכן אמר הכתוב (שם כב, ב) אל הכפורת יהיו פני הכרובים, וביאר הדעת זקנים שאע"פ שפניהם איש אל אחיו היו כפופין קצת למטה לצד הכפורת בדרך ענות, וכל זה להורות שאין מקום להתנשאות על חבירו אלא כל כרוב צריך להסתכל כלפי חבירו

בהכנעה וענוה. וכן ראיתי בספרים שהכרובים בעצמם שהיה חקוק בהם דמות תינוק מרמזים לענוה בלי שום התנשאות על חבירו, כי התינוק מורה על הכנעה והתבטלות בלי ללכת בגדולות ונפלאות כמבואר בפסוק בתהלים (קלא, א-ב) שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבו ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות ממני, אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו

7
ק

8
אזכר ידה

כגמול עלי נפשי, ופירשו חז"ל בירושלמי (סנהדרין ב, ד) ה' לא גבה לבו בשעה שמשחני שמואל, ולא רמו עיני בשעה שהרגתי את גלית, ולא הלכתי בגדולות בשעה שהעליתי בארון, ובנפלאות ממני בשעה שהחזירוני למלכותי, אלא אם לא שויתי ודוממתי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי, כהן ינקא הנחית ממעי אימיה כן הוות נפשי, ומבואר בפני משה שהייתי חשוב בעיני כתינוק הזה שיורד ממעי אמו ואינו יודע בגדולות.

על כל פנים נתבאר דזהו הענין שהיה התחש סוכך על גבי הקדשי קדשים להראות לנו מסר לדורות, שישראל צריכים להתפאר בזה שיש להם גוונים שונים, כלומר אנשים ודרכים שונים, והעיקר שכל אחד יכבד ויעריך המסורה של חבירו, כדוגמת הכרובים שהיו פניהם איש אל אחיו ורואים אלו את אלו בכבוד גדול ובהערצה. וכבר כתב רבינו בחיי (שמות לח, ט): ודע כי הסיפור בענין המשכן וכליו, והחקירה בתכונת צורותיו ומובאיו ושעור ארכן ורחבן וקומתן, אע"פ שאין בית המקדש קיים מצוה גדולה היא, עד שמים יגיע שכרה, ותורה היא וללמוד אנו צריכים.

ביאור הגרע"א בגמ' סוף תענית

2 ונסיים ענין זה בביאור נחמד שהביא הרה"ק רבי יהודה לייב אייגר זצ"ל בספרו הק' תורת אמת (ח"ב עמ' 201) בשם זקינו הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל, על דברי הגמ' סוף מסכת תענית (לא). אמר רבי אלעזר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר (ישעיה כה, ט) ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, וז"ל כי הנה בעולם הזה כל צדיק וצדיק עובד את השי"ת בדרך אחד לבדו, לא בדרך הצדיק הזה בדרך הצדיק הזה, אך לעתיד יתגלה כי כל אלה הדרכים דרך אחד הוא, כולם כאחד טובים הולכים על קוטב מרכז תכלית נקודה אחת, וזהו עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים היינו אז יתגלה כי כל דרכי הצדיקים בעולם הזה היו בבחינת מחול, כעגול סביב סביב שהכל אחד לתכלית מרכז הנקודת אמת שביניהן, וזהו והוא יושב ביניהם, וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר הנה אלקינו זה קוינו לו היינו אף שבעולם הזה היה נראה כמו שכל אחד הולך בדרך אחד לבדו בעבודתו ית"ש, אז יראה כל אחד על דרך עבודתו, כי הוא זה תכלית הנקודה האמת האמצעית אשר אליו פונים כל הדרכים הטובים מכל צדיק וצדיק, כי באמת הכל אחד ואין שום הפרש ביניהם ושפיר קאמר כל אחד ואחד על דרך עבודתו הנה זה הוא לנקודת האמת כי הכל אמת והכל נכלל בתכלית האחדות בנקודת האמת נקודה האמצעית, עכ"ל.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כה, ח

במדרש (שמות רבה פרשה לג) אמר רבי ברכיה: כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטה! והמדרש מונה דברים רבים שנבראו למעלה וכנגדם נבראו למטה: שרפים, אופנים, כרובים, כסא הכבוד, זבול, רקיע ועוד ועוד.
לשם מה - שאל המגיד מדובנא - ברא הקדוש ברוך הוא למטה ב דוגמת כל צבא מרום?

9
קריאה
על
שם א"ך

4

1 ברכיה מתח (ד"ס סט) לך ה' הגדולה והגבורה וגו' כי כל בשמים ובארץ אתה מוצא כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטה למעלה וזבול וערפל שנאמר (ישעיה כ) וראה מזבול קדשך ערפל ומשה נגש אל הערפל וכתוב (ויק כג) הבעד ערפל ישפוט למטה (מלכים ב ט) אז אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפל וכתוב בנה בנחתי בית זבול לך (י) למעלה (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו למטה עצי שטים עומדים למעלה כרובים שנאמר (ס"ג) יושב הכרובים למטה ויהיו הכרובים למעלה (יחזקאל ב) והאופנים ינשאו לעומתם (יח) למטה ומעשה האופנים כמעשה אופן המרכבה וכן (ס"ג) והנה אופן אחד בארץ למעלה (הגלים יב) ה' בהיכל קדשו למטה היכל ה' למעלה (ס"ג) מלכי צבאות יהודון יהודון למטה (שמות יב) יצאו כל צבאות ה' למעלה (נחמיה ב) יהי רקיע בתוך המים למטה (ס"ג) והבדילה הפרוכת לכם למעלה כסא ה' למטה (יחמיה י) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו למעלה (ויק כג) ה' יש מספר לגודויו למטה (שמואל ב ד) ושני אנשים שרי נדורים למעלה (נחמיה ט) וספור הכרובים למטה (דברים ה) והגבם היום ככוכבי השמים לרוב למעלה (יחזקאל ט) והנה האיש לבוש הבדים למטה כתונת בר קודש ילבש למעלה (הגלים ג) והנה מלאך ה' ולמטה (ישעיה ו) כי מלאך ה' צבאות הוא למעלה (ס"ג) במלקחים לקח מעל המזבח ולמטה מזבח אדמה תעשה לי למעלה (ס"ג) ויפתחם כאהל לשבת למטה (נחמיה כג) מה טובו אוהליך יעקב למעלה (הגלים קד) נוטה שמים כיריעה ולמטה עשר יריעות למעלה (זכריה ג) ונתורא עמיה שרא למטה שמן זית זך כחית למאור

וא עור אלא שחביבין כל מה שלמטה משל למעלה תדע לך שהגיות מה שלמעלה יורד בשלמטן שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם הוי (ד"ס סט) כי כל בשמים ובארץ (י) ואומר (מ"ג) לי הכסף ולי הזהב אמר ה' צבאות :

אלא - תירץ המגיד - בתהלים (פרק קמז) נאמר: "השולח אמרתו
ארץ עד מהרה ירוץ דברו", וביאור הדבר יובן על פי משל:
מלך אחד מלך על כמה וכמה מדינות ובכל אחת ממדינות מלכותו
היה לו ארמון מפואר לפי כבודו, משרתים ואורוות סוסים.
מנהגו של המלך היה שכאשר רצה לנסוע אל מדינה היה מקדים
ומביא משם רכב ופרשים ומרכבה הדורה בהם היה נוסע.
מדוע אתה טורח ומביא מרכבה וסוסים משם? - נשאל המלך

(10)

- מדוע אינך נוסע לשם במרכבה המוכנה לך כאן? ...
סיבת הדבר - השיב המלך - כן אני רוצה שכל המשרתים
המתלווים לשיירת המלך יסעו בשמחה כאדם השב אל ביתו,
משום כך אני מביא אותם משם ונוסע עמם אל ביתם. אם הייתי
נוסע במרכבה המוכנה לי כאן ועם המשרתים שלי הדרים כאן
היו כולם עצובים על שהם נאלצים להיעדר מבתיהם בגללי...
כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד - ידוע שכל דבר נמשך אל
מקומו ואל שרשו, על כן כאשר שולח הקדוש ברוך הוא מלאכים
ממרום השמים אל הארץ לעשות שליחותם יהיה הדבר אצלם נגד

טבעם - להתרחק ממעון אלוקי קדם ולשוטט בארץ משום כך
פעל ה' יתברך וציוה לבנות בית מקדש בארץ שהוא מכון כנגד
בית המקדש של מעלה, ומעתה גם מלאך הנשלח לארץ ירוץ
במהרה שהרי הוא כחוזר אל מקומו!
זה גם הסבר הפסוק - סיים המגיד - "השולח אמרתו ארץ
עד מהרה ירוץ דברו".

(11) כפי שכתבתי

"ועשית שנים כרובים זהב" (נה, יח)

באחת מדרשותיו, מביא מהר"י מיניץ את מה שהקשו: שלכאורה ציווי מעשה
הכרובים סותר את מה שהצטוונו בעשרת הדברות (שמות כ, ג) "לא תעשה לך
פסל וכל תמונה?" וכמו כן הביא שהקשו על שלמה המלך ע"ה: איך התיר לעצמו
לעשות שנים עשר אריות בכסא שלו ושנים עשר בקר תחת כיור הנחושת (ואמנם
התוספות [יומא נד: ד"ה כרובים] תירצו שהיה בשנים עשר האריות משום
למגיד מילתא, שכשהיו עדים באים להעיד בפניו, היו אריות שואגים ונוהמים,
ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר". ולענין שנים עשר הבקר כתבו
שאפשר שנעשו על פי הדיבור, כדכתיב "הכל בכתב מאת ה' עלי השכיל").

והוא מביא יישוב נפלא על כך בשם אביו, מהר"ם מפאדווא, שאמר שהטעם
שאסרה תורה להחזיק צורות אף שאינן נעבדות הוא משום חששא בעלמא, שמא
הרואים יטעו אחריהם ויחזיקו אותן לאלהות ויעבדו אותם. אבל בשני עשר הבקר
שעשה שלמה, שהכיוור היה נשען עליהם, הכרת פניהם ענתה בהם שלא נעשו
לשם אלהות, שהרי עבודת משא הכיוור בכתף ישאו, וכל תמונה הנעשית כצורת
שעבוד לדבר אחר אין חשש שיטעו בה שנעשתה לשם אלהות. ואם כן, טוען
מהר"י מיניץ, טעם זה יפה גם לכרובים, שכיוון שלא היו עומדים על הכפורת
כשהם תלושים ממנו - אלא דבוקים ומחוברים אליו ופניהם נוטות אל פני

הכפורת, מביטות למטה, הרי אופן זה מורה שהם נכנעים ומשועבדים לבעלי תורה
המונחת בארון, ואין חשש שיטעו אחריהם.

עוד רוצה מהר"י מיניץ לתרץ שאזהרת "לא תעשה לך פסל" הותרה מכללה לגבי
עשיית הכרובים, כמו שמצינו בכלאים לגבי מצות ציצית ובאיסור אשת אח לגבי
מצנת יבום.

ואולם, הוא מוסיף, לגבי הכרובים אין אנו צריכים לתירוצים במקום שאין בו
קושיא כלל, כי מי שהזהיר לנו "לא תעשה לך פסל" הוא שציוה לנו לעשות את
הכרובים!

דרשות מהר"י מיניץ (ונציה שנ"ד) - דרוש שביעי

(5)

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

1 הן גילו צדיקי אמת שבית המקדש של אש שבשמים, חמדת הלבבות ומשאת הנפש של כל הדורות, שמצפים אנו כל יום לירידתו וגילוי, נבנה ע"י מצוות ומעשים טובים של כשרים שבישראל ולעומת זאת נהרס הוא ונדוש ע"י עבירות ומעשים רעים, זה לעומת זה עשה האלקים.

6 מו"ר כ"ק אדמו"ר מצאנו זצ"ל היה מספר ובא מעשה שהיה אצל הדברי חיים מצאנו שפעם אחת ישב בשלחן הטהור אשר לפני ה' אחוזו שרעפים שלהבתי-ה ואמר "ראיתי בשמים שבית המקדש ערוך ומוכן ומזומן ולא חסר בו אלא הפרוכת בלבד". אחד מזקני החסידים נפש טהורה התרגש ותבע במפגיע, מדוע אם כן אין הרבי מתאמץ לעשות את הפרוכת! הדברי חיים ענה ופניו בוערות כלפיד אש, "וכי לא עשינו את הפרוכת, עשינו גם עשינו, אלא שבא רשע אחד מארצות המערב ועבר עון פלילי וקרעה לגזרים". והדברים מבהילים ומשכילים.

(12)
mir
jet

11 זה בונה וזה סותר, הצדיקים בונים במעשיהם את בית המקדש, אריח ע"ג לבינה אבן אחר אבן, והרשעים הורסים וסותרים, הרסו ולא חמלו. ועיין עוד בספר זרע קודש להצדיק מרופשיץ (בפרשת כי תצא) דהראו לו להרה"ק הר"ר אלימלך מליזנסק בחלום את כלי המקדש שהוא גאל בעבודתו.

16 כיצד בונים בית מקדש זה וכיצד עושים את כליו, מה הם המעשים שבהם ועל ידם בידנו לבנות את בית הבחירה ולתקן עולם במלכות ש-די.

נראה פשוט שעל ידי עבודה הפנימית שבכל כלי וכלי מכלי המקדש בונים ומתקנים את אותו הכלי, שהרי כל אחד מכלי המקדש מסמל את אחד מיסודות העבודה, ואף לאחר שחרב בית המקדש בעונינו שרבו ובטלו התמידים ושבת משוש לבנו, לא בטלה אלא עבודת האברים, אבל פנימיות העבודה של כלי המקדש נצח יש בה וכלים אלה עומדים לבני ישראל ומשפיעים להם תורה עבודה וגמילות חסדים.

דהנה כל עבודת המקדש סובבת על שלשת אלה, המנורה השלחן והמזבח, כל שאר הכלים לא היו אלא כלי עזר לשלשת הכלים הללו.

20 המנורה, כנגד עמוד התורה עומדת, היא סמל התורה, אך לא רק סמל יש במנורה, היא אף משפיעה תורה כמו שביאר הנצי"ב בהעמק דבר ריש תצוה. הרי אמרו חז"ל (בשבת כ"ג) "הרגיל בנר הויין ליה בנין תלמידי חכמים שנאמר כי נר מצוה ותורה אור", ועוד אמרו (ב"ב כ"ה) "הרוצה להחכים ידרים" הרי לן שהמנורה משפיעה תורה. (ועיין מש"כ ה"בני יששכר" באגרא דפרקא אות קע"ב שאמירת פרשת המנורה היא סגולה גדולה להבנה בתורה, ע"ש).

4 המזבח, כנגד עמוד התפלה הוא, ואף תפלה שהיא עבודה שבלב (תענית ב' ע"א) קשורה למזבח, והלא אמרו (ברכות כ"ו ע"ב) "תפלות כנגד קרבנות תקנום", וכבר כתב הרבינו יונה בריש אבות במה שאמרו "על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה" שהכונה לעבודת המקדש ובחרבן הבית לעבודת התפלה, וכתוב ונשלמה פרים שפתנו, ע"ש.

36 השלחן, נראה שהיא משפיעה את מדת החסד בבית ישראל דאם המנורה והמזבח הם כנגד שני עמודי עולם, התורה והעבודה, מסתבר שהשלחן כנגד העמוד השלישי שהוא גמילות חסדים. (אמנם הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג לא מצא טעם במצות השלחן ולחם הפנים והגאון ר' גרשון העניך מראדזין בעל התכלת בפתיחה המופלאה שלו לספר בית יעקב על התורה הוכיח מדבריו שדברי הרמב"ם במו"נ מושתתים על יסודות הקבלה אלא שהרמב"ם לא גילה מצפוניו אלא הסתירם בענני כבוד וערפילי טוהר, והרי ידוע בשם האריה"ק, דסוד לחם הפנים לא יתגלה אלא לעתיד לבוא).

ועל ידי התאמצותנו בעניני עבודה אלה, תורה, עבודה, וגמילות חסדים, בונים אנו בשמים את כלי המקדש, וכן על ידי ההתחזקות באותן הענינים שבגדי כהונה מכפרין עליהם (עיין ערכין ט"ז ע"א) עושים אנו את בגדי הכהונה בשמים, ובדרך זה אנו מקיימים את המצוה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

(6)

ואמנם לא נדע מה חסר האידנא בבית המקדש שבשמים, ואם בימי הדברי חיים, היתה הפרוכת חסרה, לא נדע מה חסר היום. אך מצינו במקור קדמון, בחומש היכל הברכה להגה"ק מקאמרנא (פרשת וירא) דבסוף הימים כאשר יבנה בשמים "ארון העדות" נזכה לביאת הגואל. והדברים תואמים את דברי מאור העולם אור החיים בר"פ תצוה שהביא בשם "הזוהר חדש" דהגלות האחרונה מתארכת ונמשכת כל כך משום דגאולה זו על ידי משה רבינו תהיה "ומשה רבינו אינו חפץ לגאול עם הבטלנין מן התורה".

וכבר אמרתי פעמים רבות, דאין להעלות על הדעת שמשה רבינו רועה ישראל "רעיא דמהימנותא" הנושא את העם הזה בחיקו כאשר ישא האומן את היונק אינו חפץ לגאול, אלא נראה דהכונה דמשה אינו יכול לגאול, דאם גאולה זו תבא וזכותו וכחו של משה, הלא אין זה אלא בכח התורה, ללא כח התורה אין לאל ידו להושיע.

(13) סו

אילו זכינו לעינים לראות היינו רואים את משה רבינו מתחנן אלינו, בני, חביבי! עזרו לי לעזור לכם, חזקו ואמצו בתורה ובאהבתה, השלימו נא את ארון העדות.

והלא פשוט וברור דאין דרך לעשות את הארון כי אם על ידי חיזוק בלימוד התורה, הבה נקבל על עצמנו להתחזק בתורה, בתלמודה באהבתה ובעמלה עד שנזכה להתגשמות חזונו של אדונינו רש"י (סוכה מ"א) "זה הבית השלישי שאנו מצפים לו בנוי ומשוכלל ירד מן השמים שנאמר מקדש ה' כוננו ידך בב"א.

* * *

אף לאחר חרבן הבית, לא בטלה שכינה מישראל, הרי אמרו חז"ל (מגילה כ"ט ע"א) "ואהי להם למקדש מעט בכל המקום אשר יבואו שמה אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבישראל", ולא בתי מדרשות ובתי כנסיות בלבד אלא כל בית המוקדש לתורה ולעבודה לאהבת ה' ויראתו מקום הוא להשראת השכינה, וכבר כתב רש"י (שבת נ"ה ע"ב) "עד שלא נבנה אהל מועד היתה השכינה מצויה באהלי צדיקים".

דברי רש"י אלה הם מקור למה שכתב בקדושת לוי בלקוטים, דאם אמרו חז"ל דהשכינה שורה בבתי כנסיות ומדרשות אף שאין בהם אלא מצות תפלה דרבנן ק"ו שהיא שורה בבתי ישראל שמקיימים בהם גמילות חסדים ועוד מצוות רבות מה"ת ע"ש, ודבריו תמוהים לכאורה דלהדיא מבואר במגילה שם "בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה" הרי דעיקר כוחן של כנסיות ומדרשות הוא כח התורה ולא כח התפלה, אך לכאורה נראה כונתם, בתי כנסיות לתפלה, ובתי מדרשות לתורה. ומ"מ מדברי רש"י יש מקור לדבריו דאף באהלי צדיקים שכינה שורה ולא רק בבתי כנסיות ובתי מדרשות. ועיין עוד במגילה שם ד"א דמקדש מעט הוא "בית רבינו שבבבל".

ונראה לפי זה פשטות הכתוב (תהלים) "ויטש משכן שילה, אהל שכן באדם", כאשר הקב"ה נטש את משכן שילה שכן אהלו ושכינתו באדם. יהי רצון שתתלבש ברחמך, ותתכסה בעזך תתעטף בחסידותך ותתעטר בחנינותך תפלה זו התפלל האמורא הגדול רבי יוחנן לאחר תפלתו (ברכות ט"ז ע"ב).

ואמרתי מזמן (והראוני שכינותי לדברי הגאון המופלא ר' יחיאל העליר בעל עמודי אור) לפי הידוע מהצה"ק ר' שמשון מאוסטרופלי עה"כ (ישעיהו מ"ט) בפשעכם שלחה אמכם" דבשעת החרבן השליך הקב"ה ארצה תפארת ישראל, היינו בגדי כהונה דכתיב בהם "לכבוד ולתפארת" דבעוד בית המקדש עומד על תילו לובש הקב"ה בשמים בגדי כהונה ומקריב קרבנות ובפשעי ישראל חרב הבית ושלחה אמכם, אבנט - מכנסיים - כתונת - מגבעת.

ורבי יוחנן התפלל שיחזור ללבוש את בגדי הכהונה ויבנה ביתו בקרוב, יה"ר שתתלבש ברחמך - הכתונת דכתיב ביה לבישה, תתכסה בעזך - המכנסיים לכסות בם "לכסות בשר ערוה", תתעטף בחסידותך - המגבעת, דעיטוף הלא הוא כיסוי ראש, כמו דמצינו בעיטוף כוס של ברכה, ותתאזר בחנינותך - האבנט שהם אזור

(7)